

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

«27 серпня 2019 р.»

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИЧНА ПОЛІТОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 052 «Політологія»

Освітня програма: Політологія

Історичний факультет

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Практична політологія» (I, II частина) для студентів спеціальності 052 «Політологія», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та ОКР «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030104 «Політологія»

Розробник: Ніколаєнко Наталія Олександрівна, доктор політичних наук, професор кафедри політології _____ (Ніколаєнко Н. О.)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри політології.
Протокол № 1 від “27” серпня 2019 року

Завідувач кафедри політології

_____ (Ніколаєнко Н.О.)

“29” серпня 2019 р.

**1.Опис навчальної дисципліни
(2 курс)**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -3	Галузь знань -05-«Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
	Спеціальність 052"Політологія"		
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе, мультимедійна презентація, творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90 год.		2-й	
		Семестр	
			4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1.5 самостійної роботи студента - 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
			4 год.
		Практичні, семінарські	
			4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
			82
		90	
Вид контролю: 4 семестр- залік:			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 10/90

1.Опис навчальної дисципліни (4 курс)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -8	Галузь знань -05-«Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
	052 Політологія		
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.		Рік підготовки:	
		4-й	4-й-
Загальна кількість годин – 240 год.		Семестр	
		7-й	8-й
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	8 год.	4
		Практичні, семінарські	
		6 год.	4
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		166	52
		240	
Вид контролю: 7 семестр- залік: 8 семестр- іспит			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 10/90

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Практична політологія» є оволодіння політичними технологіями, механізмами політичного управління, основами проведення виборчих кампаній в умовах цивілізованого демократичного змагання за політичну владу; формування політичної активності, політичної культури та свідомості студентів; розкрити зміст основних категорій прикладної політології; показати рівень політизації суспільного життя сьогодення та її вплив на стратегію кардинальних реформ в Україні.

В результаті проведенних соціально-політичних, економічних реформ, подальшої демократизації суспільства, утвердження політичного плюралізму нового змісту набуває прикладна політологія.

Політична влада, яка здобувається через процедуру виборів, необхідність створення позитивного політичного іміджу політика, значимість політичної реклами – все це потребує нової системи підготовки фахівців

Оволодіння даним курсом повинно дати майбутньому спеціалісту комплекс, як теоретико-методологічних, так і прикладних знань і навичок в області сучасної політології, навчити його основним методам аналізу політичних процесів, прийняття політичних рішень, ознайомити із технологіями сучасних виборчих кампаній, на основі широкого використання міжнародного та українського досвіду. Вивчення курсу практичної політології є важливим, заключним етапом в підготовці бакалавра-політолога.

Програма курсу «Практична політологія» розроблена згідно державних норм вищої професійної освіти з політології для бакалаврів.

Програма орієнтує студентів на вивчення теоретико-методологічних основ і принципів курсу «Практична політологія», його основних розділів – методології і методів прикладних досліджень; аналізу політичних процесів та прийняття політичних рішень; технології виборчої кампанії, іміджеології, політичних технологій, політичної реклами.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Практична політологія» є аналіз основні види політологічних досліджень; вивчення виборчої системи та державного устрою в Україні; порядок проведення та організації виборчих кампаній; застосування політичних технологій в умовах виборчих кампаній.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- володіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, культурою міжособистісних стосунків, дотримання принципів толерантності;
- аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;
- застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;
- відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;

II. Фахові:

- проведення соціологічних досліджень; організація педагогічно-психологічного тестування;
- розроблення документації, ідеологічного забезпечення, організація політичної діяльності;
- розроблення технологій та організація ситуаційного аналізу;
- розроблення стратегії й тактики виборчих кампаній;
- розроблення та апробація технологічних схем політичного процесу;
- розроблення та апробація агітаційно-пропагандистських матеріалів рекламно-політичних кампаній;
- організація інформаційно-аналітичного забезпечення політичних кампаній; здійснення кадрового забезпечення;
- розроблення документації, ідеологічного забезпечення,
- організація політичної діяльності;
- вироблення державної політики, забезпечення державного регулювання соціально-політичного розвитку в певних сферах суспільного життя на загальнодержавному, територіальному і галузевому рівнях управління;
- підготовка законодавчої і нормативно-правової бази;
- розроблення стратегії позитивної репутації державної установи;
- впровадження організаційно-правових засобів підвищення ефективності діяльності управлінських структур; реалізація державної політики та здійснення державного управління на загальнодержавному, територіальному і галузевому рівнях управління; планування управлінської діяльності; організація зв'язків з громадськістю.

2. Програма навчальної дисципліни

2 курс

КРЕДИТ 1 ПРИКЛАДНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНЕ РІШЕНЬ.

Проблемна лекція 1. Предмет, структура та функції практичної політології

Особливості предмету практичної політології як складової політичної науки. Основні напрямки досліджень прикладної політології. Основні методи прикладної політології. Наукові засади прикладної політології. Прикладна політологія як наука.

Проблемна лекція 2. Прикладний політичний аналіз

Сутність політичного аналізу. Специфіка пізнання політичних явищ. Теоретичний аналіз. Практичний аналіз. Складові політичного аналізу. Рівні аналізу. Методи та методики політичного аналізу.

Проблемна лекція 3. Політичне прогнозування

Сутність політичного прогнозування. Принципи політичного прогнозування. Типи прогнозів. Методи політичного прогнозування

КРЕДИТ 2. ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС

Проблемна лекція 4. Політичне рішення

Структура та типологія політичних рішень. Політичне рішення як процес. Основні етапи розробки та прийняття політичних рішень. Методи розробки і прийняття політичних рішень. Основні моделі прийняття політичних рішень. Проблеми раціональності політичного рішення. Стратегія і тактика переговорного процесу. Стратегічні підходи до переговорного процесу. Принципи переговорного процесу. Методи переговорів. Тактичні прийоми ведення переговорів. Пошук загальних зон вирішення проблеми. Тактика в умовах позиційного торгу.

Проблемна лекція 5. Психологічні аспекти політичної діяльності

Об'єктивні та суб'єктивні умови політичної діяльності. Політична ситуація як об'єктивна умова політичної діяльності. Масові форми політичної участі, форми прямих дій в політиці. Психологічні чинники масових політичних дій. Проблеми регуляції масових форм політичної поведінки. Психологія натовпу. Психологія влади.

КРЕДИТ 3. ВИБОРЧІ ТА МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Проблемна лекція 6. Політичний маркетинг і менеджмент

Функції політичного маркетингу. Маркетинг і менеджмент правлячої команди.

Проблемна лекція 7. Формування та організаційна діяльність політичної партії

Організаційна структура політичної партії. Принципи формування партії. Функції політичної партії. Політичні партії у виборчих кампаніях. Участь партій у виборах. Структурні елементи виборчих кампаній. Форми виборчої агітації.

Проблемна лекція 8. Виборчі технології

Моделі виборчих технологій. Класифікація виборчих технологій. Особливості застосування виборчих технологій.

Проблемна лекція 9. Політичне маніпулювання. Сутність політичного маніпулювання. Методи політичного маніпулювання. Захист від політичного маніпулювання.

2. Програма навчальної дисципліни

4 курс

КРЕДИТ1. МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ ПРИКЛАДНИХ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблемна лекція 1. Предмет та специфіка практичної політології

Теоретична і практична політологія: спільність об'єкта і різниця в цілях дослідження. Прикладна політологія як сукупність теоретичних моделей, дослідницьких процедур і політологічних технологій, направлених на досягнення реального політичного результату.

Рівні прикладної політології: методологічний, методичний, процедурний. Основні види прикладних політологічних досліджень. Співвідношення практичної політології з іншими спеціальними дисциплінами. Моральні аспекти прикладних політологічних досліджень.

Проблемна лекція 2. Загальна характеристика прикладних політологічних досліджень

Особливості прикладного наукового дослідження в політології. Емпіричний і нормативний аналіз. Основні характеристики наукового дослідження: системність, контрольованість.

Етапи прикладних політологічних досліджень: операціоналізація теорії; вибір адекватних методів досліджень; спостереження за поведінкою; аналіз даних; інтерпретація результатів. Аналіз спектра політичних сил. “Лінійна”, “таблична” і “динамічна” методики аналізу розташування політичних сил.

Проблемна лекція 3. Складання програми прикладного дослідження

Необхідність попереднього планування дослідження. Основні елементи плану дослідницької програми. Типологія завдань дослідження, особливості складання програми пошукового, описового та пояснювального дослідження. Врахування в програмі дослідження альтернативних конкуруючих гіпотез. Експериментальні програми дослідження.

Проблемна лекція 4. Проблема вибірки в прикладному політологічному дослідженні

Поняття вибірки. Формування простої вибірки з допомогою таблиці випадкових чисел. Систематична випадкова вибірка.

Проблемна лекція 5. Збір даних методом опитування. Інтерв'ю

Переваги опитувальної методики збирання даних. Типи інформації, отриманої шляхом опитування респондентів: факти, судження, відношення. Концептуалізація опитування. Схематизація опитування і вибір способу його організації. Основні принципи відбору та підготовки інтерв'ю. Спеціалізоване інтерв'ю.

Проблемна лекція 6. Контент-аналіз

Сутність, зміст, мета і завдання контент-аналізу. Підготовка до контент-аналізу. Змістовний та структурний контент-аналіз. Проблеми, які виникають під час контент-аналіза. Можливості використання стандартного програмного забезпечення для проведення контент-аналіза.

КРЕДИТ 2. АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Проблемна лекція 7. Аналіз сутності та змісту політичного процесу

Поняття політичного процесу. Структурно-функціональний, конфліктний та біхевіористський підходи до розуміння і опису політичного процесу. Структурна формула змісту політичного процесу та його основні види. Принципи системної методології аналізу політичного процесу.

Проблемна лекція 8. Політична участь як форма політичного процесу.

Теоретичні засади політичної участі. Місце політичної участі в політичному процесі. Політична участь як наслідок політичної соціалізації. Вибри як форма політичної участі. Політико-правові основи виборчого процесу.

Проблемна лекція 9. Політичне прогнозування

Сутність політичного прогнозування. Форми і типологія політичних прогнозів. Об'єктивні основи та умови політичного прогнозування. Основні принципи і методи політичного прогнозування. Основні етапи розробки політичного прогнозу. Вірогідний характер політичних прогнозів і проблема їх конкретності.

КРЕДИТ 3. ПОЛІТИЧНЕ РІШЕННЯ

Проблемна лекція 10. Політичне рішення: сутність, алгоритм і методи прийняття

Місце політичного рішення в політичній діяльності. Прийняття політичного рішення як область практичної політології. Основні вимоги до політичного рішення. Алгоритм прийняття політичного рішення: аналіз та оцінка інформації; підготовка альтернативних варіантів; вибір альтернативи і формалізація рішення; його здійснення; контроль за виконанням. Створення механізму реалізації політичного рішення. Особливості прийняття політичних рішень в органах управління і організаціях.

Проблемна лекція 11. Підготовка та вибір оптимального політичного рішення

Аналіз проблемної ситуації, правила і процедури відбору питань, які потребують прийняття рішення. Моделі “раціонального вибору” в процесі виявлення єдиного рішення, врахування ціннісних, психологічних та іраціональних факторів. Оцінка ступеня політичного ризику.

КРЕДИТ 4. ТЕХНОЛОГІЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ

Проблемна лекція 12. Виборча кампанія як об'єкт практичної політології

Розвиток методів ведення виборчої кампанії в СРСР, Україні, Росії кінця 80-х – 90-х рр. Загальна характеристика виборчої кампанії. Характеристика основних етапів виборчої кампанії. Учасники виборчої кампанії. Правове поле виборчої кампанії. Виборче законодавство. Структурно-логічна модель виборчої кампанії. Критерії оцінки ефективності виборчої кампанії.

Проблемна лекція 13. Проектування ефективної виборчої кампанії.

Врахування всеукраїнських та місцевих аспектів у виборчих кампаніях, особливості ментальності виборців менталітету виборців. Аналіз мотивації, очікувань та інтересів

учасників виборчої кампанії. Ключові рішення та фактори, які впливають на ефективність виборчої кампанії.; “ціна” можливих помилок. Інтенсивні методи проектування і організація виборів. Стратегія підготовки виборчої кампанії.

Проблемна лекція 14. Технологія організації виборчої кампанії

Розробка стратегії та тактики виборчої кампанії. Формування виборчого штабу. Висунення і реєстрація кандидата. Діагностика виборчого округу. Визначення ресурсів виборчої кампанії. Розробка цілей виборчої кампанії. Аналіз структури електората і вияв цільових груп (сегментація електората). Розробка передвиборчої програми і платформи. Розробка концепції виборчої кампанії. Формування іміджу кандидата чи об'єднання. Розробка плану рекламної кампанії. Створення основних виступів кандидата. Розробка графіка виборчої кампанії. Розробка спеціальних програм. Розробка фінансового плану кампанії. Розробка плану координації програми контролю за виконанням плану і графіка кампанії. Робота в день виборів: контроль за ходом голосування, контроль підрахунку голосів, зв'язок із ЗМІ, юридичний супровід, забезпечення явки виборців для голосування. Робота після виборів.

Проблемна лекція 15. Політичні технології та їх роль у політичному житті суспільства.

Поняття та види політичних технологій. ПР-технології під час виборчих перегонів. Поняття виборчої технології. Моделі виборчої технології: ринкова, “адміністративно-командна”, “організаційно-партійна”, неструктурована, комплексна.

КРЕДИТ 5.ДЕСТРУКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Проблемна лекція 16. Маніпулятивні технології у виборчих кампаніях.

Теоретичні засади маніпулювання свідомістю мас. Сутність та основні ознаки маніпуляції мас. Поняття та основні види деструктивних технологій. Поняття політичного маніпулювання. Компромат. Адміністративний ресурс, як некоректна технологія влади. Маніпулятивні технології виборчих кампаній 2004-2012 років.

Проблемна лекція 17. Роль та місце ЗМІ у виборчому процесі

Інформаційна складова виборчої кампанії. Можливості засобів масової інформації в конструюванні політичної реальності. Політична та управлінська роль ЗМІ в суспільстві. ЗМІ як інструмент впливу на масову політичну свідомість під час виборчої кампанії. Механізми та прийоми маніпуляцій в ЗМІ.

КРЕДИТ 6. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ КАМПАНІЇ.

Проблемна лекція 18. Політична реклама.

Теоретико-методологічні проблеми політичної кампанії. Поняття політичної реклами. Жанри політичної реклами. Політична рекламна кампанія та її складові. Розвиток та становлення політичної реклами в Україні.

Проблемна лекція 19. Політичний міф як феномен політичної дійсності

Теоретико-методологічні підходи до вивчення поняття «політичний міф». Структура політичного міфу. Функції політичного міфу. Політичний міф як технологія маніпуляції свідомістю мас.

КРЕДИТ 7. ПОЛІТИЧНА ІМІДЖЕОЛОГІЯ

Проблемна лекція 20. Політичний імідж.

Іміджеологія – наука про створення образу. Структура та технології формування політичного іміджу. Імідж публічного політика. Основні характеристики іміджу політика. Психологічна структура іміджу. Зовнішні компоненти іміджу.

Проблемна лекція 21. Іміджмейкинг в політиці та політичне консультування
Технології формування іміджу політика і особливості діяльності політичного консультанта під час виборчої кампанії. Іміджева стратегія. Типажи іміджу. Роль іміджмейкера у створенні позитивного іміджу політика.

КРЕДИТ 8.СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Проблемна лекція 22. PR в політичному процесі.

PR як основа політичного процесу. Підходи до визначення PR. Роль PR в політичній кампанії. Зв'язки з громадкістю та реклама. Основні технологічні моменти PR.

Проблемна лекція 23. Досвід і уроки виборчих кампаній в Україні

Аналіз виборчих кампаній: вибори народних депутатів до Верховної Ради (1994, 1998, 2002, 2006, 2007, 2012 рр.). Порівняльний аналіз політичних технологій, використаних під час виборів Президента України (1994, 1999, 2004, 2010 рр.). Основні підсумки виборів в 1994-2014 рр.: аналіз сценаріїв і моделей регіональних виборчих кампаній.

3. Структура навчальної дисципліни (2 курс)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин Види робіт			
	Л.	Пр.	С/р	Всього
Кредит 1. ПРИКЛАДНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ.				
Проблемна лекція 1. Предмет, структура та функції практичної політології Особливості предмету практичної політології як складової політичної науки. Основні напрямки досліджень прикладної політології. Основні методи прикладної політології. Наукові засади прикладної політології. Прикладна політологія як наука.	1		2	3
Проблемна лекція 2. Прикладний політичний аналіз Сутність політичного аналізу. Специфіка пізнання політичних явищ. Теоретичний аналіз. Практичний аналіз. Складові політичного аналізу. Рівні аналізу. Методи та методики політичного аналізу.	1	1	2	12
Проблемна лекція 3. Політичне прогнозування Сутність політичного прогнозування. Принципи політичного прогнозування. Типи прогнозів. Методи політичного прогнозування	1	1	10	12
КРЕДИТ 2. ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС				
Проблемна лекція 4. Політичне рішення Структура	1	1	10	12

та типологія політичних рішень. Політичне рішення як процес. Основні етапи розробки та прийняття політичних рішень. Методи розробки і прийняття політичних рішень. Основні моделі прийняття політичних рішень. Проблеми раціональності політичного рішення. Стратегія і тактика переговорного процесу. Стратегічні підходи до переговорного процесу. Принципи переговорного процесу. Методи переговорів. Тактичні прийоми ведення переговорів. Пошук загальних зон вирішення проблеми. Тактика в умовах позиційного торгу.				
Проблемна лекція 5. Психологічні аспекти політичної діяльності Об'єктивні та суб'єктивні умови політичної діяльності. Політична ситуація як об'єктивна умова політичної діяльності. Масові форми політичної участі, форми прямих дій в політиці. Психологічні чинники масових політичних дій. Проблеми регуляції масових форм політичної поведінки. Психологія натовпу. Психологія влади.	1	1	10	12
Кредит 3 ВИБОРЧІ ТА МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ	1	1	10	12
Проблемна лекція 6. Політичний маркетинг і менеджмент Функції політичного маркетингу. Маркетинг і менеджмент правлячої команди.	1	1	10	12
Проблемна лекція 7. Формування та організаційна діяльність політичної партії Організаційна структура політичної партії. Принципи формування партії. Функції політичної партії. Політичні партії у виборчих кампаніях. Участь партій у виборах. Структурні елементи виборчих кампаній. Форми виборчої агітації.	2	2	10	14
Проблемна лекція 8. Виборчі технології Моделі виборчих технологій. Класифікація виборчих технологій. Особливості застосування виборчих технологій.		2	10	12
Проблемна лекція 9. Політичне маніпулювання Політичне маніпулювання. Сутність політичного маніпулювання. Методи політичного маніпулювання. Захист від політичного маніпулювання.	2	1	10	13
Всього	10	10	70	90

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1.	
1	Предмет, структура та функції прикладної політології	
2	Прикладний політичний аналіз	1
3	Політичне прогнозування	1
	Кредит 2.	
4	Політичне рішення	1
5	Психологічні аспекти політичної діяльності	1
	Кредит 3.	
6	Політичний маркетинг і менеджмент	1
7	Формування та організаційна діяльність політичної партії	1
8	Вибірчі технології	2
9	Політичне маніпулювання	2
Разом годин		10

5.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1.	
1	Предмет, структура та функції прикладної політології	2
2	Прикладний політичний аналіз	2
3	Політичне прогнозування	10
	Кредит 2.	
4	Політичне рішення	10
5	Психологічні аспекти політичної діяльності	10
	Кредит 3.	
6	Політичний маркетинг і менеджмент	10
7	Формування та організаційна діяльність політичної партії	10
8	Вибірчі технології	10
9	Політичне маніпулювання	6
Разом годин		70

3. Структура навчальної дисципліни (4 курс)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин Види робіт
-------------------------------	-------------------------------

	Л.	Пр.	С/р	Всього
Кредит 1. Методологія і методи прикладних політологічних досліджень				
1.Предмет та специфіка практичної політології. Теоретична і практичної політологія: спільність об'єкта і різниця в цілях дослідження. Прикладна політологія як сукупність теоретичних моделей, дослідницьких процедур и політологічних технологій, направлених на досягнення реального політичного результату. Рівні прикладної політології: методологічний, методичний, процедурний. Основні види прикладних політологічних досліджень. Співвідношення практичної політології з іншими спеціальними дисциплінами. Моральні аспекти прикладних політологічних досліджень.	1		5	6
2.Загальна характеристика прикладних політологічних досліджень. Особливості прикладного наукового дослідження в політології. Емпіричний і нормативний аналіз. Основні характеристики наукового дослідження: системність, контрольованість. Етапи прикладних політологічних досліджень: операціоналізація теорії; вибір адекватних методів досліджень; спостереження за поведінкою; аналіз даних; інтерпретація результатів. Аналіз спектра політичних сил. “Лінійна”, “таблична” і “динамічна” методики аналізу розташування політичних сил.	1	1	10	22
3.Складання програми прикладного дослідження. Необхідність попереднього планування дослідження. Основні елементи плану дослідницької програми. Типологія завдань дослідження, особливості складання програми пошукового, описового та пояснювального дослідження. Врахування в програмі дослідження альтернативних конкуруючих гіпотез. Експериментальні програми дослідження.	1	1	5	7
4.Проблема вибірки в прикладному політологічному дослідженні. Поняття вибірки. Формування простої вибірки з допомогою таблиці випадкових чисел. Систематична випадкова вибірка.	1	1	5	7
5.Підготовка до політологічного дослідження : формування теорії, операціоналізація та вимір змінних. Переваги опитувальної методики збирання даних. Типи інформації, отриманої шляхом опитування респондентів: факти, судження, відношення. Концептуалізація опитування.	1	1	5	7

Схематизація опитування і вибір способу його організації. Основні принципи відбору та підготовки інтерв'ю. Спеціалізоване інтерв'ю.				
6.Збір даних методом опитування. Інтерв'ю. Сутність, зміст, мета і завдання контент-аналізу. Підготовка до контент-аналізу. Змістовний та структурний контент-аналіз. Проблеми, які виникають під час контент-аналіза. Можливості використання стандартного програмного забезпечення для проведення контент-аналіза.	1	1	5	7
7.Контент-аналіз. Поняття політичного процесу. Структурно-функціональний, конфліктний та біхевіористський підходи до розуміння і опису політичного процесу. Структурна формула змісту політичного процесу та його основні види. Принципи системної методології аналізу політичного процесу.	1	1	5	7
Кредит 2. Аналіз політичних процесів та прийняття політичних рішень				
8.Аналіз сутності та змісту політичного процесу. Теоретичні засади політичної участі. Місце політичної участі в політичному процесі. Політична участь як наслідок політичної соціалізації. Вибри як форма політичної участі. Політико-правові основи виборчого процесу.	1	1	6	8
9.Аналіз політичної ситуації і розташування політичних сил суспільстві. Сутність політичного прогнозування. Форми і типологія політичних прогнозів. Об'єктивні основи та умови політичного прогнозування. Основні принципи і методи політичного прогнозування. Основні етапи розробки політичного прогнозу. Вірогідний характер політичних прогнозів і проблема їх конкретності.	1	1	6	8

10.Політичне прогнозування. Місце політичного рішення в політичній діяльності. Прийняття політичного рішення як область практичної політології. Основні вимоги до політичного рішення. Алгоритм прийняття політичного рішення: аналіз та оцінка інформації; підготовка альтернативних варіантів; вибір альтернативи і формалізація рішення; його здійснення; контроль за виконанням. Створення механізму реалізації політичного рішення. Особливості прийняття політичних рішень в органах управління і організаціях.		1	6	7
Кредит 3.Політичне рішення 11.Політичне рішення: сутність, алгоритм і методи прийняття. Аналіз проблемної ситуації, правила і процедури відбору питань, які потребують прийняття рішення. Моделі “раціонального вибору” в процесі виявлення єдиного рішення, врахування ціннісних, психологічних та іраціональних факторів. Оцінка ступеня політичного ризику.	1	1	6	8
12.Підготовка та вибір оптимального політичного рішення. Розвиток методів ведення виборчої кампанії в СРСР, Україні, Росії кінця 80-х – 90-х рр. Загальна характеристика виборчої кампанії. Характеристика основних етапів виборчої кампанії. Учасники виборчої кампанії. Правове поле виборчої кампанії. Виборче законодавство. Структурно-логічна модель виборчої кампанії.Критерії оцінки ефективності виборчої кампанії.	1	2	6	9
Кредит4.Технології виборчої кампанії				
13.Виборча кампанія як об’єкт практичної політології. Врахування всеукраїнських та місцевих аспектів у виборчих кампаніях, особливості ментальності виборців менталітету виборців. Аналіз мотивації, очікувань та інтересів учасників виборчої кампанії. Ключові рішення та фактори, які впливають на ефективність виборчої кампанії.; “ціна” можливих помилок. Інтенсивні методи проектування і організація виборів. Стратегія підготовки виборчої кампанії.	2	2	10	22

14.Проектування ефективної виборчої кампанії. Розробка стратегії та тактики виборчої кампанії. Формування виборчого штабу. Висунення і реєстрація кандидата. Діагностика виборчого округу. Визначення ресурсів виборчої кампанії. Розробка цілей виборчої кампанії. Аналіз структури електората і вияв цільових груп (сегментація електората). Розробка передвиборчої програми і платформи. Розробка концепції виборчої кампанії. Формування іміджу кандидата чи об'єднання. Розробка плану рекламної кампанії. Створення основних виступів кандидата. Розробка графіка виборчої кампанії. Розробка спеціальних програм. Розробка фінансового плану кампанії. Розробка плану координації програми контролю за виконанням плану і графіка кампанії. Робота в день виборів: контроль за ходом голосування, контроль підрахунку голосів, зв'язок із ЗМІ, юридичний супровід, забезпечення явки виборців для голосування. Робота після виборів.	2	2	10	22
15.Політичні технології та їх роль у політичному житті суспільства. Поняття та види політичних технологій. ПР-технології під час виборчих перегонів. Поняття виборчої технології. Моделі виборчої технології: ринкова, "адміністративно-командна", "організаційно-партійна", неструктурована, комплексна.	2	2	10	22
Кредит 5. Деструктивні технології політичного процесу 16.Маніпулятивні технології у виборчій кампанії. Теоретичні засади маніпулювання свідомістю мас. Сутність та основні ознаки маніпуляції мас. Поняття та основні види деструктивних технологій. Поняття політичного маніпулювання. Компромат. Адміністративний ресурс, як некоректна технологія влади. Маніпулятивні технології виборчих кампаній 2004-2012 років.	2	2	10	22
17. Роль та місце ЗМІ у виборчому процесі. Інформаційна складова виборчої кампанії. Можливості засобів масової інформації в конструюванні політичної реальності. Політична та управлінська роль ЗМІ в суспільстві. ЗМІ як інструмент впливу на масову політичну свідомість під час виборчої кампанії. Механізми та прийоми маніпуляцій в ЗМІ.	2	2	10	22
Кредит 6.Методологічні проблеми політичної кампанії.				
18.Політична реклама. Роль та місце ЗМІ у виборчому процесі. Теоретико-методологічні проблеми політичної кампанії. Поняття політичної реклами. Жанри політичної реклами. Політична рекламна кампанія та її складові. Розвиток та становлення політичної реклами в Україні.	2	2	10	22

19. Політичний міф як феномен політичної дійсності. Теоретико-методологічні підходи до вивчення поняття «політичний міф». Структура політичного міфу. Функції політичного міфу. Політичний міф як технологія маніпуляції свідомістю мас.	1	1	8	10
Кредит 7. Політична іміджеологія 20. Політичний імідж. Іміджеологія – наука про створення образу. Структура та технології формування політичного іміджу. Імідж публічного політика. Основні характеристики іміджу політика. Психологічна структура іміджу. Зовнішні компоненти іміджу.	1	1	10	12
21. Іміджмейкинг в політиці та політичне консультування. Технології формування іміджу політика і особливості діяльності політичного консультанта під час виборчої кампанії. Іміджева стратегія. Типажи іміджу. Роль іміджмейкера у створенні позитивного іміджу політика.	1		12	13
Кредит 8. Сучасні тенденції політичного процесу 22. PR в політичному процесі. PR як основа політичного процесу. Підходи до визначення PR. Роль PR в політичній кампанії. Зв'язки з громадкістю та реклама. Основні технологічні моменти PR.	1	2	12	15
23. Досвід та уроки виборчих кампаній в Україні. Аналіз виборчих кампаній: вибори народних депутатів до Верховної Ради (1994, 1998, 2002, 2006, 2007, 2012 рр.). Порівняльний аналіз політичних технологій, використаних під час виборів Президента України (1994, 1999, 2004, 2010 рр.). Основні підсумки виборів в 1994-2014 рр.: аналіз сценаріїв і моделей регіональних виборчих кампаній.			12	12
Всього	28	28	184	240

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Методологія і методи прикладних політологічних досліджень	
1	Предмет та специфіка практичної політології	1
2	Загальна характеристика прикладних політологічних досліджень	1
3	Складання програми прикладного дослідження	1
4	Проблема вибірки в прикладному політологічному дослідженні	1
5	Збір даних методом опитування. Інтерв'ю	1
6	Контент-аналіз	1
	Кредит 2. Аналіз політичних процесів та прийняття політичних рішень	

7	Аналіз сутності та змісту політичного процесу	1
8	Аналіз політичної ситуації і розташування політичних сил суспільстві	1
9	Політичне прогнозування	1
	Кредит 3. Політичне рішення	
10	Політичне рішення: сутність, алгоритм і методи прийняття	1
11	Підготовка та вибір оптимального політичного рішення	2
	Кредит 4. Технології виборчої кампанії	
12	Виборча кампанія як об'єкт практичної політології	2
13	Проектування ефективної виборчої кампанії	2
14	Технології організації виборчої кампанії	2
	Кредит 5. Деструктивні технології політичного процесу	
15	Політичні технології та їх роль у політичному житті суспільства	2
16	Маніпулятивні технології у виборчій кампанії	2
	Кредит 6. Методологічні проблеми політичної кампанії.	
17	Комунікаційні аспекти виборчої кампанії	2
18	Політична реклама	1
	Кредит 7. Політична іміджеологія	
19	Політичний імідж	1
20	Іміджмейкинг в політиці та політичне консультування	-
21	PR в політичному процесі	1
	Кредит 8. Сучасні тенденції політичного процесу	
22	Досвід і уроки виборчих кампаній в Україні	1
23	Сучасні політичні процеси, політичних технологій та зустрічі з лідерами політичних партій, рухів	-
Разом годин		28

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Методологія і методи прикладних політологічних досліджень	
1	Предмет та специфіка прикладної політології	5
2	Загальна характеристика прикладних політологічних досліджень	10
3	Складання програми прикладного дослідження	5
4	Проблема вибірки в прикладному політологічному дослідженні	5
5	Збір даних методом опитування. Інтерв'ю	5
6	Контент-аналіз	5
	Кредит 2. Аналіз політичних процесів та прийняття політичних рішень	
7	Аналіз сутності та змісту політичного процесу	5
8	Аналіз політичної ситуації і розташування політичних сил	6

	суспільстві	
9	Політичне прогнозування	6
	Кредит 3. Політичне рішення	
10	Політичне рішення: сутність, алгоритм і методи прийняття	6
11	Підготовка та вибір оптимального політичного рішення	6
	Кредит 4. Технології виборчої кампанії	
12	Виборча кампанія як об'єкт практичної політології	6
13	Проектування ефективної виборчої кампанії	10
14	Технології організації виборчої кампанії	10
	Кредит 5. Деструктивні технології політичного процесу	
15	Політичні технології та їх роль у політичному житті суспільства	10
16	Маніпулятивні технології у виборчій кампанії	10
	Кредит 6. Методологічні проблеми політичної кампанії.	
17	Комунікаційні аспекти виборчої кампанії	10
18	Політична реклама	10
	Кредит 7. Політична іміджеологія	
19	Політичний імідж	8
20	Іміджмейкинг в політиці та політичне консультування	10
	Кредит 8. Сучасні тенденції політичного процесу	
21	PR в політичному процесі	12
22	Досвід і уроки виборчих кампаній в Україні	12
23	Сучасні політичні процеси, політичних технологій та зустрічі з лідерами політичних партій, рухів	12
	Разом годин	184

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання: написання: есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.

7. Методи навчання

Основними формами проведення занять є: лекції, практичні заняття, самостійні заняття.

Лекції складають основу теоретичної підготовки студентів. Вони повинні давати студентам фундаментальні знання з предмету, розкрити найбільш складні питання учбового матеріалу, сприяти розвитку мислення студентів, розумінню ними природи глобальних змін, що відбуваються сьогодні в світі та носити проблемний характер. Рівень проблемності лекції має підвищуватися на кожному наступному курсі навчання.

Практичні заняття проводяться з основних та найбільш складних тем або розділів навчальної програми.

Мета практичного заняття - поглибити та закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях, групових заняттях та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, а також прищеплювати студентам навички самостійного

пошуку, удосконалення, узагальнення та викладу матеріалу в усній формі. На семінари необхідно виносити основні питання теми, які потребують обґрунтування та розуміння.

У процесі проведення лекційних та практичних занять застосовуються такі методи інтерактивного навчання:

- індивідуально-контрольна співбесіда.
- логічні вправи.
- тести контролю знань.
- ділові ігри.
- тренінги.
- ситуаційні завдання.
- друковані роздаткові матеріали.

Консультація є однією з форм керівництва роботою студентів і надання їм допомоги в самостійному вивченні навчального матеріалу.

Консультації проводяться регулярно під час самостійної роботи і носять переважно індивідуальний характер. У разі поглиблення і закріплення знань, вироблення в студентів навичок збору, аналізу та узагальнення інформаційного матеріалу, підготовки доповідей і повідомлень, придбання і вдосконалення навичок публічних виступів, ведення наукових дискусій, консультації здійснюються науковими працівниками та керівним складом кафедри.

Самостійна робота є додатковим методом вивчення учбового матеріалу та служать для цілеспрямованої підготовки студентів до майбутньої практичної діяльності. Вони повинні бути спрямовані на вдосконалення знань студентів, розвивати в них здатність самостійно осмислювати вивчений матеріал, формувати навички аналізу, пошуку методів вирішення завдань, розвивати творче мислення, сприяти розвитку таких якостей, як організованість, старанність, наполегливість, цілеспрямованість.

Самостійні заняття проводяться під керівництвом викладача. Для проведення всіх видів занять з курсу розробляються лекції, плани семінарів, плани самостійних занять, методичні розробки, плани проведення занять. Методичні розробки затверджуються завідувачем кафедри.

Вивчення курсу здійснюється, крім лекційних та практичних занять, у таких формах самостійної роботи студентів:

- самостійна робота з політологічною літературою, конспектування першоджерел;
- написання есе;
- підготовка рефератів, захист їх;
- розв'язування логічних вправ, тестів;
- складання словника;
- упорядкування інформації про зарубіжних та вітчизняних українських політичних аналітиків та їх школи і напрямки;
- проведення політологічного дослідження.

8. Методи контролю

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни «здійснюється на основі результатів проведення поточного, тематичного, кредитного і підсумкового оцінювання знань».

Поточне оцінювання здійснюється у процесі проведення занять. Його основним завданням є встановлення й оцінювання рівнів компетентностей, розуміння і первинного засвоєння окремих елементів кредиту, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх занять, закріплення знань, умінь і навичок.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне і фронтальне опитування студентів, робота на практичних заняттях, виконання студентами різних видів письмових (самостійних робіт) робіт.

Оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення студентами змісту тематики кредиту, з урахуванням результатів контрольної роботи, поточної успішності, виконання нормативів, додаткової самостійної роботи (підготовка та презентація рефератів, кросвордів, інформаційних бюлетенів, виконання завдань з розвитку та ін.) та навчальної активності студентів.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування							Самостійна робота	Залік	Накопичувальні бали/ Сума
Кредит 1		Кредит 2		Кредит 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40 б. за кожен кредит	40	300/100
20	20	20	20	20	20	20	120 б.		

Поточне тестування													
Кредит 1						Кредит 2			Кредит 3		Кредит 4		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T 7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14
10	10	10	10	20	20	20	20	20	20	20	20	10	10

Кредит 5		Кредит 6		Кредит 7		Кредит 8			Самостій на робота	Залік/ Іспит	Накопичуваль ні бали/ Сума
T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	40 б. за кожен кредит	80	800/
20	20	20	20	20	20	20	20	20	320 б.		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік

A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

10. Методичне забезпечення

1. Політологія: навч. пос. для студ. вузів III–IV рівнів акредитації / В.М.Лісовський, О.О.Федорчук, Ю.В. Василевич. – Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського; Видць Прокопчук Т.Ю., 2012. – 468 с.
2. Ніколаєнко Н.О. Навчально-методичний посібник з курсу «Практична політологія» для студентів спеціальності «Політологія».- Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 334 с.
3. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Практична політологія».

11.Рекомендована література Базова

- 1.Інформаційна політика України: європейський контекст: Монографія/ Уклад. Л.В. Губерський, Є.Є. Камінський, Є.А. Макаренко та ін.. – 2007.
- 2.Кара-Мурза О.Г. Манипуляция сознанием/О.Г.Кара-Мурза-К., Орияны, 2000.
- 3.Кочубей Л.О. Виборчі технології: Навч. посіб./Л.О.Кочубей.- К., 2008.
- 4.Кочубей Л. "Політична еліта" і "політичний клас": класичні та сучасні підходи до визначення понять / Л. Кочубей // Політичний менеджмент. -2008. -Спеціальний випуск. - С. 24-32.
- 5.Мангейм Дж.Б., Рич Р.К. Политология: Методы исследования/Дж. Мангейм, Р.К.Рич. – М., 1997.
- 6.Ольшанский Д.В. Политический ПР / Д.В.Ольшанский.- СПб.; Питер, 2010.
- 7.Общая и прикладная политология. Учебное пособие. Под общ.ред. Краснова Б.И, Жукова В.И. – М.,1997.
- 8.Лібанова Е. Ціннісні орієнтації та соціальні реалії українського суспільства / Е. Лібанова // Економіка України. -2008. -№ 10. - С. 120-136.
- 9.Полуэктов В. Полевые и манипулятивные технологии / В.М. Полуэктов.-«Русская панорама», 2003.
- 10.Почепцов Г.Г. Имидж и выборы / Г.Г. Почепцов. – К.,1998.
- 11.Почепцов Г.Г. Имиджеология: теория и практика / Г.Г. Почепцов. – К.,1998.
- 12.Почепцов Г.Г. Профессия: имиджмейкер/ Г.Г. Почепцов. – К.,1998.
- 13.Рябець М. Вибори і референдум в Україні: теорії і практики / М.Рябець.-К., 2001.
- 14.Шейнов В.П. Психология политической власти / В.П.Шейнов.-М.: АСТ, 2013.
- 15.Цуладзе А. Большая манипулятивная игра/А.Цуладзе.-М.: Алгоритм, 2011.
- 16.Цуладзе А. Политические манипуляции или покорение толпы/А.Цуладзе.-М., 2012.

17. Федотова Л.Н. Паблик риейшинз и общественное мнение / Л.Н.Федотова.- СПб.; Питер, 2013.

18. Україна: рік після виборів. Моніторинг регіонів/ Ред. І. О. Когут. – 2013.

Допоміжна

1. Бойко-Бойчук Л. Метод матриць: особливості застосування у політичних дослідженнях / Л. Бойко-Бойчук // Політичний менеджмент. -2008. -№ 1. - С. 165.

2. Ганжуров Ю. Політична реклама як засіб формування парламентської еліти / Ю. Ганжуров // Політичний менеджмент. -2008. -Спеціальний випуск. - С. 33-40

3. Весельська Л. Особливості впливу політичної реклами на формування громадської думки в період підготовки та проведення виборчих кампаній / Л. Весельська // Вісник Книжкової палати. -2008. -№ 10. - С. 45-48

4. Русанду Й. Політична система і громадянське суспільство: консенсус інтересів / Й. Русанду // Політичний менеджмент. -2008. -Спеціальний випуск. - С. 100-108.

5. Романюк О. Моделі державного правління: світовий досвід та реалії посткомуністичних суспільств / О. Романюк // Політичний менеджмент. -2008. -№ 4. - С. 74-87

6. Ніколаєнко Н. О. Партійна система в сучасній Україні: новітній етап розвитку// Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 6. — К. : ВІР УАН, 2006. — С. 289—294.

7. Ніколаєнко Н. О. Використання адміністративного ресурсу під час виборчих кампаній / Н. О. Ніколаєнко // Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї. — Вип. 13. — К. ; Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. — С. 180—185.

8. Ніколаєнко Н. О. Теоретико-методологічні проблеми визначення поняття “політична реклама” / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 16. — К. : ВІР УАН, 2008. — С. 175—180.

9. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс як деструктивна політична технологія та відповідальність за його застосування / Н. О. Ніколаєнко // Наукові праці : наук.-метод. журнал. — Вип. 118 (Т. 131). — Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. — С. 112—116. — (Серія “Політологія”).

10. Ніколаєнко Н. О. Причини виникнення та використання адміністративного ресурсу в Україні / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 35. — К. : ВІР УАН, 2010. — С. 395—401.

11. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс: методологічні підходи до визначення поняття та проблема типологізації / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 39. — К. : ВІР УАН, 2010. — С. 344—351.

12. Інформаційні ресурси

Електронний каталог до курсу

1. <http://www.lrua.info> - Український соціально-гуманітарний науковий журнал "Людина і політика" (Політологія. Історія. Філософія. Право). Архів журналу з 1999 р., пошук за тематичним рубрикатором.
2. <http://www.personal.in.ua> - Сайт журналу «Персонал», на сторінках якого розміщені матеріали із порівняльної політології
3. <http://www.viche.info> - Сайт журналу Верховної Ради «Віче» України, на сторінках

якого розміщені матеріали із порівняльної політології

4. <http://www.politdumka.kiev.ua/> - Політологічне інтернет-видання Інституту посткомуністичного суспільства і журналу "Політична думка". Основні рубрики журналу: політичний процес, суспільство, влада; економіка і політика; міжнародні відносини та геополітика; історія, культура та етнополітика; глосарій політтехнологій; політологічна публіцистика та ін.
5. <http://www.politik.org.ua/> - Сайт Українського центру політичного менеджменту, основними статутними завданнями якого є: підвищення рівня політичної культури; розвиток інформаційної інфраструктури; впровадження соціальних технологій. Містить електронні книги, повнотекстові версії журналів "Політичний менеджмент", "Соціальна психологія", "Людина і політика", "Український соціум". Інформація на сайті розрахована на політологів, соціологів, психологів, журналістів, усіх, кого цікавлять проблеми політики.
6. <http://www.rarn.ru/> - Сайт Російської Асоціації політичної науки (РАПН).
7. Пресс колледж Св. Мартина http://smpcollege.com/smp_govt
8. Западний Мичиганський університет (США)
<http://www.wmich.edu/politics/resources/resource.html>
9. Колорадо університет в Булдепе (США) <http://osiris.colorado.edu/LAB>
10. Аризонський університет (США) <http://www.hogben.ru/deps/poldir/net/>
<http://www.arizona.edu/>